СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 29. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3. лютого, 1923. VOL. XXXI. No. 29. Jersey City, N. J., Saturday, February 3, 1923. THREE CENTS

ЗА 9 ДНІВ

КІНЧИТЬСЯ ЗБІРКА НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Візьміться сейчас до діла, щоб виконати сей народній обовязок, який на Вас полягає!

Поспішіться, аби до 12-ого лютого с. р. довершити 30,000-ний Фонд!

ГОРЯЧА ДЕБАТА В СЕНАТІ НАД АНГЛІЙСЬКИМ ВОЄННИМ ДОВГОМ

ВАШІНҐТОН, 1. лютого. — Справа сплати англійських воєнних довгів Злученим Державам викликала в сенаті таку завзяту дебату, якої рівної ще за сеї адміністрації не було.

Сенатори закидали собі навзаїмно зраду економічних інтересів краю. Найбільшу сензацію викликали слова сенатора, після котрих Вілєм Тефт, голова Найвисшого Суду та колишній президент Злучених Держав, мав підчас свого побуту на англійськім дворі в Лондоні обіцяти англійському урядови, що він постараєтся обнизити процент від англійського довгу до 3 або й до 2 від ста. Підчас дебати сенатор Гафлин говорив такими словами до сенатора Водсворта, що президент палати його аж покликав до порядку.

АНҐЛІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО БОЛДВИН МАВ ОБРАЗИТИ АМЕРИКУ

ВАШІНҐТОН, 1. лютого. — Анґлійська амбасада видала публичну заяву в справі поголосок, які появилися в американських ґазетах, а після котрих голова анґлійської довжної комісії по своім повороті до Анґлії мав заявити ґазетярам, що Злучені Держави се народ хлопів, яких водять за ніс політикани. Амбасада заявляє, що Болдвин не говорив ні сього ні нічого подібного.

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В МЕКСИКУ

МЕКСИКО, 1. лютого. — Страйк мексиканських трамваєвих робітників, що триває вже від довшого часу за підвисшенне заплати, довів вчора до кровопролиття. Горстка страйкарів, підюджена комуністами, почала бійку з війском, стережучим трамваєвої лінії. В бійці погибло 14 осіб, з того 2 жовнірів та 13 страйкарів. Ранено притім коло 40 осіб.

Уряд сейчас висав війскам скріплення. На вулицях панує спокій.

СТРЕМЛЯТЬ ДО ВІДКЛИКАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 1. лютого. — Асемблімен Луис А. Кювилієр вніс нині в стейтовій леґіслятурі резолюцію, взиваючу конґрес до скликання конституційної конвенції для відкликання прогибіційного закона. Резолюція прийде під обради в першій половині слідуючого тижня.

Демократична партія в леґіслятурі наміряє також внести резолюцію за розслідженнем фінансової господарки Анти-Салунової Ліґи.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ УРЯДНИК КАЖЕ, ЩО НАРІД Є ЗА ПРОГИБІЦІЄЮ

ВАШІНҐТОН, 1. лютого. — Рой Гейнес, голова прогибіційного уряду, заявляє на основі свого розсліду по західних стейтах, що народ сих околиць стоїть за щирим виконуванием прогибіції.

ХОЧУТЬ АБИ УРЯД КУПУВАВ НІТРАТ ДЛЯ ФАРМЕРІВ

ВАШІНҐТОН, 1. лютого. — Рільничий комітет палати послів приняв прихильно внесенне, щоби американський федеральний уряд посередничив в закупні нітрату (салітри) на потреби американських фармерів.

Уряд мавби видати на закупно нітрату 10 міліонів долярів, а відтак продавати його по цінах коштів на засіви на 1924 рік.

Декотрі конґресмени хотіли змінити сей проект так, щоби фармері дістали допомогу уряду вже при осьогорічних засівах, але показалося, що се буде неможливо зробити.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ДІСТАВ ПРОСЬБУ ВІД РОСІЇ

ВАШІНҐТОН, 1. лютого. — Американський уряд дістав від большевицького уряду в Москві ноту, в котрій большевики просять уряд Злучених Держав помогти большевикам не допустити до продажі шкір, які мали бути зрабовані проти-большевицькими діячами, а які незадовго будуть довезені до Америки.

Американський уряд ще не мав часу приняти рішення в справі ноти.

ВИБУХ ГАЗОВНІ

СПРІНҐФІЛД, Месечузетс, 1. лютого. — Тут вибухла рафінерія світляного ґазу, що є власностю Спрінґфілд Гес Лайт Ко. Вибух знищив велику частину дільниці міста, в котрій положена фабрика. На щастє, число жертв вибуху не велике; досі добуто 3 трупи. Шкоду рахують на одну трету міліона долярів.

БОЛІВІЯ ХОЧЕ МАТИ ПОРТ

САНТІЯҐО, Чіле, 1. лютого. — Південно-американська република Болівія віднеслася до другої републики Чіле з пропозицією набути від неї морський порт для своєї межинародної торговлі.

БАНК ПОМАГАВ БУТЛЕҐЕРАМ

БРІДЖПОРТ, Конектикат, 31 січня. — Найвисший суд стейту розбирав справу одного Леві, котрий заскаржив банк Ґрініч Траст Ко. за 12,000 долярів, які мають йому належатися яко пайка в зисках в закупні та продажі з горівкою.

На росправі говорив позовник, що банк закупив два кораблі з горівкою та продав весь ладунок серед знакомих директорів.

СКАНДАЛ В ПРОГИБІЦІЙНІМ ТОВАРИСТВІ

НЮ ЙОРК, 31. січня. — Мимо того, що уряд Антисалюнової Ліґи заявився за своїм головою Андерсоном, стейтовий прокуратор заявив, що він буде далі вести слідство в справі уживання фондів товариства для приватних цілий.

ЗА ЩО ЙШЛИ ВИБОРИ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 31. січня. — З обняттєм уряду новим ґубернатором стейту прогнано з посад коло 3.000 урядників, належачих до републиканської партії. Тепер їх місця займуть демократи.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК В МЕКСИКО

МЕКСИКО, 31. січня. — Мексиканський уряд загрозив страйкуючим стріткаровим робітникам, що коли вони не покинуть страйку, воно вжиє війска для приверненння руху.

ВИПУЩЕНІ НА ВОЛЮ!

Рішенням Апеляційного суду у Львові з дня 2. січня 1923 до ч. справи ч. 3963 випущено з вязниці Окружного Суду у Львові Василя Вербового і Івана Гладиловича зі Львова, Омеляна Грубського, Юліяна Галія, Степана Стецева, Василя Спариняка, Петра Березу-Сенишина і Осипа Вацовського зі Стрия, Івана Корчинського зі Сколього, Михайла Андрейкова сина Андрея, Осипа Бойдуника, Івана Бойдуника, Василя Бойдуника, Омеляна Кульчицького, Василя Теліжина, Івана Вакова, Василя Федева і Зенона Монцібовича з Долини та з вязниці в Стрию Осипа Яворського, тСепана Шеремету, Михайла Андрухова, Романа Міхняка і Омеляна Назаревича. В справі цих арештованих інтервенював д-р Володимир Бачинський.

КОНВЕНЦІЯ ЗЛУЧЕНИХ ФАРМЕРІВ АЛБЕРТИ

В Келґарі відбулася минувшого тижня від вівтірка (16 січня) до пятниці (19 січня) річн конвенція фармерської орґанізації, Злучених Фармерів Алберти. Конвенція не була надто згідлива. На се зложилося кілька причин, а головною з них був очевидний занепад орґанізації. Звід показав, що число членів значно упало і орґанізація є в довзі.

Конвенція заявилася за збіжевою радою (ґвіт борд) і премієр Ґрінфілд впевнив, що буде дальше за нею працювати. На раду ґенерального правника Бравнлі відкинула конвенція великою більшістю резолюцію, яка мала на цілі сплату фармерських довгів через виданнє бондів провінції на довгі літа. Конвенція заявилася також за заложеннем провінціяльного банку на основі федерального чартеру. Банкове питаннє взагалі було широко обговорене на конвенції. Та найважнійшою ухвалою конвенції було одобреннє кооперативного пляну продавання фармерських продуктів, предложеного менаджером Юнайтед Ґрейн Ґроверс, Ройс-Джонсом. Сей плян є той сам, що був предложений на конвенції в Брендоні.

ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ НА УКРАЇНІ

Московська ґазета „За Свободу" повідомляє: Превидія державного політичного управління секретним обіжником наказала Волинському, Київському, Полтавському і Подільському ґуберніяльним політичним виділам вжити найрішучійших заходів для найскорійшої ліквідації повстанських загонів, що оперують в цих ґуберніях й тероризують місцеві совітські установи. Революційна військова рада запропонувала командуючому військами України і Криму командувати в розпорядження місцевих державних політичних виділів певні кавалерійські частини. Всі повстанців, яких взято зі зброєю в руках наказано не передавати ґуберніяльним рев-трибуналам, а судити в військових трибуналах при штабах дивізій.

„Курер Львовскі" доносить: Волинський совіт звернувся до Харкова з телеграфічним домаганням висилки поважної кількости кавалерії для придушення повстанського руху.

РЕМІСНИКИ ВТІКАЮТЬ З КАНАДИ

Ремісничі юнії у Вінніпеґу тратять швидко своїх членів, які виїзджають до Злучених Держав. Виїхало вже сотки пломберів, столярів, мулярів та електричних робітників. Із 165 членів втратила в сей спосіб юнія плюмберів 20 процент свого членства. Юнія мулярів втратила більшу половину своїх членів. Звиж 100 членів столярської юнії виїхали до Злучених Держав. Ремісники виїзджають з Вінніпеґу, бо в Злучених Державах тепер сильний будівничий рух і розмірно висока платня, а крім сего більше стала робота.

ПРИСУД В ПРОЦЕСІ „ЮРІВЦІВ" У ЛЬВОВІ

Розправа проти комуністів, яка тривала майже два місяці, закінчилася дня 11. січня о год. 4.30 по полудни. У вердикті суддів присяжних поставлено 87 питань, а нарада над тими питаннами трівала 5 годин. Всіх обвинувачених звільнено від закиду злочину головної зради, а залишено тільки §. 65. (нарушення публичного спокою). На три роки вязниці засуджено Круліковского, Ціковского і Крілика; на два і пів року засуджено Сеника, Юнґа, Хомина, Маліновского і Редера. Всіх инших обвинувачених в числі 29 осіб звільнено від вини і кари, між иншим звільнено і др. Ґроссерову. Прокуратор вніс зажалення неважности; те саме вчинили і обоці, після чого випущено на волю тільки тих обвинувачених, відносно котрих не було спротиву прокуратора ані оборони. Всі инші обвинувачені в числі 20 осіб залишилися на дальше у вязниці, аж до полагодження зажадань неважности.

ДОПОМОГА ПАПИ РОСІЇ

На гроші, зібрані по закликові папи римського, переведена орґанізація допомоги голодним в Росії. Центральними пунктами для орґанізації допомоги являються: Москва для Центральної і Північної Росії, Евпаторія для чорноморського району, Ростов для Донської области і Катеринодар для Кубані і Кавказу. На чолі орґанізацій стоять особи, вибрані й призначені самим папою. Виконавчий апарат складається з православних. Маючи великі засоби, ці організації розвивають широку діяльність.

НІМЕЦЬКІ РОБІТНИКИ ВІДКЛИКАЮТЬСЯ ДО АМЕРИКИ

БЕРЛИН, 1. лютого. — Німецькі зорганізовані робітники вислали до конґресу Злучених Держав відклик в справі заняття Рурщини Францією.

Відклик вислали робітничі юнії: Ґенеральний Союз Робітничих Юній, Федерація Християнських Робітничих Юній, Ліґа Канцелярийних Урядників та Независимий Союз Ліберальних Промислових Юній, котрі, як кажуть, начисляють 12 міліонів робітників та робітниць, а з родинами представляють більше як половину населення всеї Німеччини.

Підписані покликуються на те, що Америка свого часу дала виразну обіцянку, що коли німецький народ змінить владу аристократії на владу демократії, розброїться та дасть докази, що хоче щиро працювати для мира та межинародного порозуміння, то межинародні справи будуть полагоджені згідно зі справедливостю та слушностю. Проти сеї виразної обіцянки Америки німецьких робітників перемінюють тепер в простих рабів через занятте Рурщини та через виконуванне других точок версайського договору. Сі кроки грозять знищеннем економічного життя Німеччини й всеї Европи та грозять безробіттем міліонам німецьких робітників. Німецького робітника перед всім світом викидають з дому за те, що він не захотів бути зрадником рідного краю. Німеччину зведено до стану народа, який хронічно голодує; німецькі діти ходять в паперовій одежі, жінки й діти переносять тяжку фізичну нужду. Зорганізовані робітники Німеччини відкликаються до Америки не по те, щоби Америка станула по їх стороні, але аби вона поглянула на справу безсторонно. Прецінь Злучені Держави не йшли до війни щоби нищити німецький народ.

ФРАНЦІЯ НЕ ПУСКАЄ В НІМЕЧЧИНУ ВУГЛЯ З РУРЩИНИ

ДІСЕЛЬДОРФ, 1. лютого. — Нині в опівночи французьке війско оточило кордоном всю Рурщину та поклало конець вивозови вугля з Рурщини в Німеччину.

Рівночасно фабрики в Рур почали вже відчувати наслідки перервання зносин з Німеччиною. Одні з них не дістали вугля і мусіли закрити роботу, другі мусіли викинути робітників через відрізанне ринку, инчі через брак сирівців. В цілім окрузі дається відчувати недостача хліба та готівки. Майнери не слухають приказу французької війскової команди, забороняючого ходити вечерами по 10. годині. В декількох місточках прийшло до менчих вуличних заворушень, але справи покінчилися лишень арештованнями.

ЦІНА ХЛІБА ПО ФРАНЦУЗЬКИХ МІСТАХ РОСТЕ

ПАРИЖ, 1. лютого. — Населенне міста Парижа та других великих міст обурене на нове підвисшенне ціни хліба.

В Парижі ціну піднято о одного су (5 сантимів), такщо фунт хліба коштує тепер 1 франка 15 сантимів. Замітно, що ціну хліба піднесено аж тоді, як міська влада розслідила справу та дозволила пекарам піднести ціну на тій основі, що кошти виробу хліба справді піднеслися.

ЛІҐА ҐАРАНТУЄ АВСТРІЇ ПОЗИЧКУ

ПАРИЖ, 1. лютого. — Рада Ліґи Народів заручила Австрії позичку в сумі три і пів міліона фунтів штерлінґів (коло 17 міліонів долярів).

Гроші має вона дістати від межинародних банкирів, а позичку запоручує її 11 держав, належачих до Ліґи Народів. Ліґа має просити американських банкирів вложити свої гроші в австрійську позичку.

Провідники Ліґи виголосили з приводу сього рішення промови про значінне Ліґи Народів яко одинокої межинародної сили, що стремить до поправи межинародних відносин.

АЛІЯНТИ ВИСИЛАЮТЬ УЛЬТІМАТ ДО ЛИТВИ

ПАРИЖ, 1. лютого. — Аліянти вислали через Раду Амбасадорів ультімат до Литви, завзиваючи її відкликати до дня 8. лютого своїх горожан з округа Мемля.

Нота не говорить, що аліянти думають зробити на випадок, якби Литва не сповнила волі аліянтів. Загально догадуються, що аліянти пішлють тоді польські війска проти Литви.

НІМЦІ ВМИРАЮТЬ ВІД ЗАТРОЄНОГО КІНСЬКОГО МЯСА

БЕРЛІН, 1. лютого. — В місцевости Фраенвальде коло Берліна захорувало від зіпсутого кінського мяса коло сто людий. З того 5 душ уже померло в ночи, а 4 над раном.

ПІД ПОЛЬСЬКИМ ЗАРЯДОМ

ЛОНДОН, 1. лютого. — В копальні вугля коло Байтен завалився підземний хідник та похоронив живцем понад 200 робітників. З того числа яких 150 відай найшло смерть.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 496 Montgomery. Гол. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить высилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВЕСЕЛА СТОРОНА СУМНОЇ СПРАВИ.

У Львові покінчився недавно так званий комуністичний процес, на котрому суджено кількох українських, польських та жидівських комуністів, які хотіли вивести селян та робітників Галичини з польської неволі в неволю московську. Процес покінчився засудом підсудимих на довгі вязниці. В тому їм належалобися спочутте, якби власне не те, що ті самі підсудимі хотіли скинути з населення одну владу, якої воно не хоче, та на її місци наложити другу, якої воно теж не хоче.

Має ся справа ще один цікавий бік. Коли польські інформаційні бюра розголосили світови, що в катедрі св. Юра відбулась конференція галицьких комуністів, американські аґенти большевиків розписалися широко. Не зважаючи на те, що сама новинка на своїм обличчу носила виразні признаки польської провокації, московські служки бачили в сьому лишень нагоду проїхатися по зненавиджених українських патріотах. Донесенне польського інформаційного бюра не подано в ніякий сумнів, немовби се було донесенне з Москви або з рубледайного комітету в Ню Йорку. Такою вірою тішилося воно в наших рублевих мальчиків, що просто виглядало, немовби польське інформаційне бюро стало філією большевицької пропаґанди. Пелехаті большевицькі бесідники вживали його за основу своїх бесід, а большевицькі перові форналі клали його в основу своїх статий. В большевицьких аґентських шматах появилися навіть передовиці, в яких величали побіду большевизму в Галичині власне на основі польського брехливого, чи пак там, інформаційного бюра. Шкрабали на його основі большевицькі письмаки довжезні статті, в яких по терпеливому папері доказували упадок українського національного духа в Галичині. „Ого!" — счинився гармідер серед охлапових редакторів, — „Аж тепер конець українській державі! Дивіться, буржуї, куди большевизм заплив! А-кік, патріоти, вже навіть до св. Юра доперла ідея комунізму! Ци не бачите, що вже й каноніки катедри митрополита Шептицького стали комуністами та відбувають комуністичні збори ,на котрих розбирають диктатуру пролетаріяту та сільської бідноти?" Ціла комуністична кольонія, яка з колишньої великої сили зійшла нині до пів тузіна редакторів та кількох других теж неграмотних кацапчуків, ходила горда вісткою, як Сруль на хрестинах.

З часом зі Львова прийшли вістки про те, як справді малася справа з комунізмом митропиличих каноніків. Показалося, на скільки то правди в тому, що св. Юр записався з цілим почотом в ряди третого інтернаціоналу — разом з прислужниками маршалка Гінденбурґа та царським ґенералом Брусіловом. Виявилося, що весь комунізм юрських каноніків се була собі проста польська провокація, як се кождій розумній людині було ясно в самий день появи вістки. Показалося, що не то що св. Юр ні митрополит Шептицький не записалися в комуністи, але навіть замітачі та роззувачі каноніків не пристали до пролетарської партії. Ціла афера була викликана польськими поліційними шпигами: шпиги намовили своїх знакомих зпомежи місцевих комуністів відбути комуністичний конґрес, піддали проект наняття галі коло катедри, шпиги підплатили сторожа, шпиги наняли салю, шпиги скликали всерозумних комуністів, шпиги урядили конґрес, шпиги повідомили поліцію,—і шпиги наконець проти комуністів на суді свідчили і помагали засуджувати комуністів. Ціла справа не дає доказу комуністичних переконань серед святих в небі або каноніків на землі. Коли свідчить вона про щонебудь, то хиба про безмежну глупоту галицьких комуністів, про їх кепську орґанізованість, про їх близькість з польськими поліційними, шпигунськими ,провокаційними колами. Величатися тут комуністичній партії нема чим. Стидатися такої афери — є аж по вуха!

Можнаби вважати за характеристичне для наймитів московських наїзників України також факт, що ті наймити, налаявши українських патріотів, набрехавшися на них, відтак навіть сорому не мали відбрехати все те, що набрехали. Навіть супроти власних читачів не мали на стільки пошани, щоби спростувати повінь безмежних дурниць, які вони вилляли в запалі службовитости для Москви. Не спростували навіть супроти третого інтернаціоналу фалшивого враження, яке вони сами помагали ширити, вихвалюючи варшавські брехні. Не мали навіть відваги признатися, що вони одні, всерозумні всезнайки, далися зловити на польську вудочку, супроти котрої нині вже найбільші дураки світа маються на осторожности.

Все се дуже характеристичне для редакторської чести наймитів Москви. Однак, воно не нове, і тому ще один, новий причинок для показання безхарактерности льокаїв не робить вже враження, як не робить враження, коли безрога, яка любить ходити нехарна, засунеться в баюру смердючого мусту та стане в ньому роскошуватися.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ:---

ХВИЛЯ ЗОВЕ НАС СПОВНИТИ І ТЕПЕР НАШ ГРОМАДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ДЛЯ НАШОГО СТАРОГО КРАЮ, ЩО ВЕДЕ ТЯЖКУ БОРОТЬБУ ПРОТИ ЛЯЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ!

ТОЖ ЗБЕРІМСЯ СЕЙЧАС НА РАДУ ТА ПОСТАНОВІМ ТАКУ ПОМІЧ, ЯКУ ТІЛЬКИ МОЖЕМО ДАТИ, АБИ ДО 12-ОГО ЛЮТОГО, 1923, ДОВЕРШИТИ 30,000-ИЙ ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ!

ВСІ ВРАЗ, ВСЕ ВПЕРЕД, В ЄДНОСТИ ПОБІДИМО!

Др. Яр. Підляшецький.

ПОЛЬСЬКА ВІЙСКОВА БРАНКА У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

В днях від 11. XII, 1922 р. до 23. XII, 1922 р. перевела польська окупаційна влада у Сх Галичині війскову бранку уроджених в роках 1900 і 1901 без ріжниці національности й визнання.

Зарядили її усі три польські воєвідства, які є на території Східної Галичини з тим, що призивні узнані „здібними до польського війска" мають зголоситися дня 22. I., 1923 р. до властивої команди в ціли приділення їх до польського війска.

Польські воєводи оперли своє зарядженне на рескрипті польського міністерства внутрішних справ з 29. XI, 1922 Ч. А. В. 264, виданім в порозумінню з польським міністерством війни до Ч. 6232 Деп. Х. з дня 24. XI, 1922 р.

Польське міністерство внутр. справ узасаднило свій рескрипт польським законом з 7. III, 1919 р. Ч. 22 В. з. Р. П. та артикулом 48 тимчасового закона про обовязок **горожан польської держави** до військової служби, виданого польською Радою Реґенційною дня 27. X.-1918 р. Д. п. Ч. 13, поз. 28.

Та ні польський закон з 7. III, 1919 року, ані закон польської Ради Реґенційної з 27. X. 1918 р., не можуть ніяк бути примінені на території Сх. Галичини, **бо ті закони відносяться до горожан польської держави,** коли тимчасом по думці арт. 91. сан-жерменського договору, рішення Найвисшої Ради з 8. XII, 1920 р. та інтерпритаційного рішення Ради Союза Народів з дня 23. II, 1921 р., Сх. Галичина до Польщі не належить, — та лежить поза границями її, — а тим самим і **мешканці Сх. Галичини не є горожанами польської держави.**

Тут треба ще піднести, що дня 27. X, 1918 р. була Сх. Галичина під Австрією, а дня 7. III, 1919 р. під владою Українського Галицького правительства, та до сьогодня не появився в Польщі ніякий закон або розпорядок, який поширив би важність вище згаданих польських законів на територію Сх. Галичини, як це зроблено пр. що до Віленщини розпорядком польської ради міністрів з дня 19. X, 1922 р. Ч. 97 поз. 890 або що до т. зв. „Дільниці пруської".

Хоч зарядженне польської бранки у Сх. Галичині не мало ніякого узасаднення ні в міжнародних постановах ані навіть в польських законах то Польща таки зарядила бранку у Сх. Галичині і перевела її, а то тому, що їй — Польщі — розходилося не о жовнірів а о створенне політичного арґументу та доконаного факту.

Польща мала намір, з одної сторони показати світови та рішаючим европейським чинникам, що населенне Сх. Галичини погоджується з польською окупацією, а з другої сторони, зробити бранкою дальший крок в інкорпорації Сх. Галичини до Польщі і поставити держави Антанти перед доконаний факт. Вказують на це такі факти, як що польські власти, польська поліція і плоьське війско притягали призивних силою до бранко, а бранкові комісії призивних, узнаних за здібних до війска, не заприсягали та видавали їм лиш посвідки, що вони зголосилися добровільно до польської бранки.

Ясним отже є, що Польщі на кориснім висліді бранки у Сх. Галичині дуже залежало, і тому — ще перед бранкою — перевели польські власти ряд підготовчих актів, які мали бути запорукою корисного висліду.

І так оголосили польські власти заборону аґітації проти цеї неправної бранки з тим, що винних карати-муть по думці § 11. відомого з часів польських виборів у Сх. Галичині, австрійського розпорядку з 20. IV, 1854 (!) В. з. д. Ч. 96, карою арешту до 14 днів, як це сталось пр. Теодорови Салагубови, студ. прав з Будинина, повц Сокаль, якого укарало староство в Сокалі за мниму аґітацію проти бранки 14-дневним арештом і посадило його у тюрму мимо неправосильности засуду.

На сесіях начальників громад почали польські старости грозити карними експедиціями та арештами, як начальники громад не доставили би новобранців в приписаний день перед асентерункову комісію, а слідуючого дня висилали вони на села польських жовнірів для прослідження, чи начальники громад поприбивали як слід польські оповіщення про бранку у Сх. Галичині.

В селі Рудно пов. Львів взивав командант польської поліції в Зимній Воді призивних і приказував їм ставитись до бранки під загрозою карної експедиції вже на тиждень перед бранкою.

Та польські адміністраційні власти, які добре знали, що призивні добровільно до бранки не підуть, вислали в день перед бранкою на села польську поліцію або польське війско, які ночію впадали до хат, витягали призивних силою, держали їх замкнених по громадських канцеляріях аж до рана, а відтак пішки або на зареквірованих на кошт громади форшпанах під війсковою ескортою відставляли призивних наче арештованих перед бранкову комісію.

Так поступали польські органи з призивними, пр. в Кемилові пов. Радехів, де на 29 призивних зловлено 3, яких тяжко побито; в громадах Біла, Білобіжниця, Утринь пов. Чортків, де на 94 призивних зловлено 14, на 26 зловлено 2, а на 24 зловлено 5, — в громадах Надорожна, Хотимір, Грушка пов. Товмач; в Коссові з призивними Горбовим Петром, Тимковим Дмитром і иншими; в громадах Кнігиничі, Долиняни, Явче і ин. пов. Рогатин; в громаді Криве пов. Бережани; в громаді Рудно пов. Львів і т. д.

Бракові комісії не заприсягували узнаних за здібних до польського війска, а давали їм лиш посвідки, що вони „зголосилися добровільно до бранки", підчас коли політичні власти карали їх за опір проти польської бранки на підставі § 3 польського закона з дня 20. II, 1920 р. В. з. Р. П. Ч. 20 арештом, як свідчить ореченнє староства в Тернополи з дня 15. XII, 1922 р. Ч. 7552 ц.

Тут треба піднести, що згаданий закон з 20. II, 1920 р. **обовязує в Польщі лиш на території бyв. Росії,** а навіть колиб мав бути примінений у Східній Галичині, то виконувати його малаб право не політична власть, **не староство, а суд.**

Ось так топче Польща ногами не лиш міждержавне але також і своє власне право, щоб тільки удержатись у Східній Галичині при власти.

З громад, де не було ні поліції ні війска, ніхто до бранки не ішов як пр. з Буянова пов. Жидачів, зі Мшанця пов. Старий Самбір і т. д., Тому висилано туди війско з жандармерією і починалась вище наведена процедура, як ловленне призивних та відвоження їх на зареквірованих фірах перед польську бранкову комісію. А війско стояло в селі постоєм і переводило ті „лови" здебільша ночію так довго, доки не виловило усіх призивних.

Лучалось навіть таке, що польське війско — для виловлення призивних — замикало усі ведучі до громади дороги, обсаджувало їх машиновими крісами, а відтак накладало на громаду контрибуцію, як це сталось пр. в громаді Буянів пов. Жидачів, на яку наложено контрибуцію в сумі 2 міліонів мп.

Коли призивних мимо всіх підступів зловити не вдалось, тоді мстились польське війско та польська жандармерія на родинах призивних. Вони або закватировувались у них і жили на їх кошт, забираючи при тім усе, що попало під руки, як пр. в громаді Струсівка повіту Чортків, або виарештовували їх, як пр. в Кліцку пов. Рудки, де арештовано Гринька Дацишина за сина Андруха, Андрія Колодрубця за брата Олексу і т. д., або й навіть прикладами від крісів тяжко їх побивали, як це ділось в громаді Мшанець повіту Старий Самбір, де побито Василя і Паражку Заміщак; Михайла і його 70-літну жінку Тацю Шевяк; Михайла Дилину, Андрія Волошака і ин.; в громаді Бучачки пов. Коломия, де побито Івана Джамана; в Дрогобичах пов. Бібрка і т. д.

В Старих Кутах пов. Коссів польське війско ловило призивних і рабувало населенне через 14 днів, а крім сего мусіла громада з наказу коссівського старости платити денно на удержанне сього війска по 1.000 мп. за голову, так що „добровільна бранка" коштувала громаду, — поминаючи зрабовані війском річи, — загальну суму 2,000,000 мп.

Польські карні війскові експедиції не поминали навіть і найбіднійших сіл Східної Галичини. І тут хотіли вони мстились над населеннем за се, що призивні добровільно до бранки не пішли. Треба було щойно грізної постави населення проти польського війска, щоби його проґнати і увільнити себе від шикан, як це сталось прим. в Микитинцях коло Пістиня п. Коссів.

Самоволя польської окупаційної влади пішла навіть так далеко, що її органи гнали Українців силою перед побору комісію в великі свята, якими є у Східній Галичині прим. Свято Миколая і Анни (19. XII, і 23. XII.), та зневажали тим способом релігійні почування подавляючої більшости населення Східної Галичини, як се ділось прим. в повіті Бучач.

Та гнет і терор польської окупації в напрямі примушення призивних зі Східної Галичини до „добровільної" польської бранки, не устав навіть з днем 23. XII. 1922 р., коли то по польським приписам бранковим — бранка мала бути вже покінчена. Ярким доказом того є факт, який лучився дня 27. XII, 1922 р. в повіті Бібрка.

Польські жандарми зловили в тім дни призивного Василя Головку, який в приписаний день до бранки не ставився, — і посадили його в тюрму в Бібрці, де вже сиділо около 40 „опірних добровольців". Се спонукало призивних дальше проживати у своїх криївках.

Тоді почали польські органи грозити, що утікачів від бранки вони розстріляють, а їх хати спалять, як що призивні добровільно до бранки не зголосяться. Так грозив прим. польський поліцай Франц Вольф в повіті Коссів, а коли й се не помагало, тоді хопились польські органи ріжного рода хитрих штучок, щоб виловити призивних, хоч термін до бранки, як вище сказано давно вже був минув.

Так прим. перебрались дня 28. XII, 1922 р. польські жандарми з повіту Бібрка за купців і помандрували на села того повіту нібито за покупом свиний, соломи і т. д. а в дійсности за виловленнем скритих призивних. В отсей спосіб удалось їм відшукати призивного Михайла Зкалоцького, якого арештували, та відставили до тюрми в Бібрці, де в ночі з дня 28. XII, 1922 р. польські жовніри побили його за неставленнєся до добровільної польської бранки так тяжко, що аж втратив притомність.

Щоб ті надужиття польських органів якось виправдати, зарядили польські власти „додаткову бранку".

Ось так виглядала польська „добровільна" бранка у Східній Галичині.

З одної сторони змушувала польська окупаційна влада призивних до бранки погрозами, арештами, карними експедиціями і побоями, а з другої сторони поширяла і поширює по світі вістки, що призивні Східної Галичини добровільно зголосилися до бранки.

ЗБИРАЮТЬСЯ ДО ВРОЧИСТОГО ВІДСВЯТКОВАННЯ РОКОВИН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Роковини смерти Тараса Г. Шевченка рік-річно святкує українське громадянство в старім краю величавими маніфестаційними концертами, улаштовуваними спільними силами ріжних українських товариств. В той час щезають всякі партійні ріжниці дітей України, щоби память батька Тараса з торжеством помянути і його заповіт обновити.

Щоби в Ню Йорку в такий спосіб і спільними силами наближаючіся роковини смерти Тараса Г. Шевченка відсвяткувати, то є при співучасти всіх укр. Тов. з Ню Йорку і околиці як Тов. Співацьких, Тов. самостійних робітничих, Тов.-відділів запомогових організацій У. Н. Союза, Провидіння, У. Р. Союза, Парохіяльних, Громадських і Шкільних Комітетів і пр. і пр. як також визначнійших Американців,—„Товариство Української Молодіжи" вкликує всіх інтересованих в цій справі на спеціяльну нараду на неділю 4-го лютого 1923 р. о год. 3-тій по полудни в У. Н. Домі при Іст Шестій ул. ч. 217. Всі Укр. Тов. в Ню Йорку і околиці зволять прислати по двох делеґатів.

Цілі нарад: 1. Уложенне програми спільного обходу роковин смерти Тараса Г. Шевченка; II. вибір і уконституованне Шевченківського Комітету.

ПІД УВАГУ.

Французи займають новий великий шмат німецької землі, области ріки Рур, на яких найкраще розвинулася німецька промисловість.

Займають в супереч параґрафам верзайського мира і мабуть проти волі своїх союзників, Анґлії та Америки.

Поступають з Німеччиною, як колись Рим поступав з Картаґеною. Розоружують ворога і знущаються над ним, хочуть його знівечити до решти.

Треба подивляти німецьку холоднокровність.

Німці, до недавна богатий і могучий народ, тихо терпіли наругу і знущання, хваво бралися до праці і щире думали над тим, щоб могли сплатити неймовірно великі военні відшкодовання.

Не знаю, чи є другий народ, котрий так терпеливо зносивби всі тягарі й обиди, як зносили їх Німці від Французів.

Чи знесуть цей останній удар, утрату Рурґебіту, — покаже найблища будучність.

Але нам здається, що ні. Без копалень і фабрик на землях Рурп Німці істнувати не можуть, — прийде економічний і фінансовий крах. Німці мусять боронитися, як не можна дипльоматично, так дорогою страйків, саботажу, розрухів, а там може і з оружжем у руці, бо краще ризикувати, ніж гинути марно й без протесту.

Ця гадка пробивається з маніфесту президента Еберта, з промови баварського президента міністрів д-ра Кнiллінґа; вона снується червоною ниткою крізь шпальти всіляких німецьких ґазет.

Та це вже річ Німців. Нам нема що сунути польців між чужі двері, щоб не приперли. Але останній наїзд Французів на Німеччину пригадує нам наїзд Галлеера на Галичину. Як тепер 73 поїзди евзуть французьких окупантів в напрямі Ессену, так весною, 1919 року, через Німеччину сунулися поїзди так званої Галлерівської армії в напрямі Львова.

Як теперішний напад Французів являється протизаконною акцією, так і наїзд Галлеера ішов у розріз з міжнародним правом.

Колиб були Німці вже тоді спромоглись на мужеську відвагу і сказали, що чужої армії, яка йде на поідбій покривдженого народу, через свою територію не пустять, бо воно противиться поняттям права й справедливости, то може нині не потребувалиб дивитися, як на їх край суне чужа навала.

Колиб Німці у своїй пресі, у своїх всіляких дипльоматичних переговорах, (навіть хочби з большевиками), і загалом у своїй публичній опінії хоч трохи цікавилися були справою України загалом а Галичиною з окрема, колиб були як слід підтримували прінціп справедливости і рівних прав для всіх народів, то може нині і їм не сталась би така кривда, яку їй хочуть заподіяти Французи. „Що тобі нині, то мені може статися завтра" об тім слід памятати не тільки одиницям, але й цілим народам.

Лад і порядок запанує тільки тоді в світі, коли всі держави і всі одиниці будуть шанувати прінціп рівної свободи і рівних прав для усіх людий і для всіх народів, коли нікому не вільно буде безкарно простягати руку по чуже добро, по чужу землю і по чужу волю, коли злодія будуть карати не дивлячись на те, чи він краде коні, чи чужі краї.

Але недаром говорить наш народ, що малих злодіїв вішають, а великих величають. Так воно і є. Як селянин потягне гиляку з ліса, щоб запалити дітям у хаті, то він злодій, а як політики та ґенерали обкрадають і грабують цілі великі країни, то про них пише історія і їм памятники будують.

Чи мало покривджених народів у світі! Колиб вони розуміли, що спільна оборона і спільна боротьба з кривдою куди лекша ніж одинцем, то не булоби того що нині є. А так кождий дбає єпро себе, або, хоч сам покривджений, помагає кривдити других і тому тій кривді не видно кінця.

В колишнім австрійськім парляменті боролися українські посли за права свого народу і Чехи не робили нічо другого. Але не вжеж вони помагали нам у визвольній боротьбі? Звичайно в найгіршім моменті лишали нас самими.

Так само недавно зробили Німці. Нема ще й місяця як скасували останнє, вправді петлюрівське, а всеж таки самостійницьке наше посольство. Знають добре, що значить радянська Україна і приймають її посла... Так якось дивно складається на світі, що гріхи проти волі мстяться і тому найкраще не робити цих гріхів...

Ќоби то!

Н. М.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ЦЕРКВИ, ТОВАРИСТВА І КОМІТЕТИ ТА ВСЕ СВІДОМЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО!

Фонд Негайної Допомоги вже кінчиться. Доложіть своїх трудів і підпріть громадно ту так важну збірку! Подбайте, щоби в списах жертводавців виднiло Ваше власне імя та імя Вашої громади на відповіднім місци! Списи жертводавців — це списи українських жовнірів в Америці. Коли Ви ще не вписані до лістя українських жовнірів-борців, так впишіться і то зараз, виповняючи ще сьогодня ту картку та висилаючи її враз грішми на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Biulding, Washington, D. C.

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $.................

словами .... долярів, на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви. Гроші ті мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на боротьбу о визволення Галичини з під ляцького наїзду. Посвідку прошу мені прислати на таку адресу:

....

....

....

ПЕРШИЙ ЗЇЗД ЗБАРАЖЧАН В АМЕРИЦІ!

ЗЕМЛЯКИ!

Комітет Збаражчан в Америці запрошує всіх Українців збаражського повіту на **Перший Зїзд Збаражчан,** що відбудеться в **неділю, дня 11-го лютого с. р.,** о годині 11-тій перед полуднем, в гали Українського Народного Дому, 217-219 East 6th Street, New York City.

Збаражчани з New York, Brooklyn, Jersey City, Newark, Passaic, Babylon, Westbury, Hicksville, Paterson, Trenton, Philadelphia і всіх инших місцевостий просимо прибути як найчисленнійше.

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Отворенне Зїзду.
2) Справозданне Комітету Збаражчан з дотеперішньої збірки гроший.
3) Реферат про значіння Українського Дому в Збаражи.
4) Реферат про організацію Збаражчан в Америці.
5) Дискусії над рефератами.
6) Внесення і ухвали.
7) Спільна фотографія Збаражчан.
8) Замкненне Зїзду.

Звертаємо увагу, що Наради почнуться точно о год. 11. перед полуднем. 23,29

ЗА КОМІТЕТ ЗБАРАЖЧАН В АМЕРИЦІ:

К. Багрій, предс.; Д. Редчук, заступник; А. Бучак, касієр; В. Голубович, заступник; М. Крук, секр. фінансовий; П. Вакулінський, секр. рекордовий; Степан Корпан, організатор. Тростіси: Ізидор Демчук, Олекса Кальба, Михайло І. Крук. Члени Комітету: М. Яремчук, І. Ковальчук, Теодор М. Гладкий, В. Голубович, П. Ковальчук, І. Гонта, П. Славута, О. Гудима, В. Наумович, Г. Осінчук, М. Самотіс.

КОЛЯДА З НЮАРКУ, Н. ДЖ.

Ми українські школярі при своїй Українській Пресвітерській церкві в Нюарку маємо школу, котрою провадять д. Іван Коцан і д. Григорій Романків. Час від часу ми вчимось своєї рідної мови, читати і писати, і ми богато дістали того неоцінного скарбу якого ми як роджені тут на земли Вашінґтона не знали, що то є наша Україна. І ми дякуємо нашим учителям за їх труд і науку яку вони нам дали. Ми будемо знали на наше ціле життя, хто ми є, і чиї ми, і до кого ми маємо належати. І від того часу, коли ми навчились читати, так ми під проводом нашого д. Г. Романкового взялися до народної роботи. Він учив нас співати пісень релігійних і народних, а тепер ми вже через третий рік даємо концерти і представлення, і мусимо сказати правду, що наші Українці дуже неоцінюють дітячу діяльність, бо вже така деяких натура, кажуть: „от що діти вміють чи знають". Але ми хоть і малолітки та не тратимо надії, бо і з малих виростають на великих людей-патріотів і героїв, хотяй з нас погорджують, та таки ми не піддамось погорді. Коли надходили Різдвяні Свята, так нас кількох хлопців задумали і порадились, щоби піти за колядою. На що? А на то! Там в нашім родиннім краю плач, стогін, тортури, муки невинних братів за що? За свободу нашої Неньки України! Коли там вони посвячують себе за свободу України, а що-ж ми? Прийдесь нам здобути наш рідний край без боротьби? Ні! і ще раз ні! До бою, до бою, всі як оден станьмо в ряди великі з малими і тоді Бог засвітить своїми лучами у віконце України і тоді заспіваємо в власній хаті „Вже воскресла Україна". І тому ми пійшли з великою охотою колядувати до всіх наших Українців, щоби допомогти визволитись нашим братам зпід ляцької неволі. Хотяй нам були в перешкоді деякі і казали: „не дай" або „не дам", то ми і так не тратили свого духа, а ішли дальше і заколядували $13.56, а до того я Антін і Мирослав Романків ходилисьмо заспівати на Новий Рік, то прийшло ще $1.75, то разом сума виносить $15.31. І так ми по коляді порадились, щоби сю коляду післати через „Свободу" на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви $10.00 (на кулі ворога-ляха), а $3.00 на діточу часопись „Світ Дитини" у Львові, а решту $2.31 на сироти в Галичині, котрих батьки погинули за свободу України.

Дальше ми не заспимо, а будемо працювати щиро на славу нашої рідної землі України, а до чого заклик уємо всіх українських школярів тут в Америці на земли Вашінґтона.

Колядували: Антін Романків літ 13, Мирослав Романків літ 11, Павло Камарок літ 12, Демко Борищук літ 11, Стефан Борищук літ 11, Теодор Воловіна літ 13.

З ДІЯЛЬНОСТИ „ТОВАРИСТВА ПОМОЧИ ПИСЬМЕННИКАМ"

„Товариства Помочи Письменникам" вислало на днях письменникови Вячеславови Будзиновському підмогу в сумі десять долярів. Гроші післано через Америка Балтик Лайн. Чек посилки: 3971.

Проситься всіх, котріб хотіли подати руку помочи письменникам, посилати жертви на адресу:

Василь Гасій,
13 Furman Street, Trenton, N. J.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Доспіх української школи в Ню Йорку.

Дуже важним чинником духового життя особливо серед доростаючої молодіжи української в Америці є безперечно рідна школа, на котру якраз український американський загал таку незначну звертає увагу.

Такі школи вправді істнують при українських громадах церковних, але вони так млаво і недбало проваджені, що або ніякого поступу і слідів життя не виявляють, або дуже мало. Тимчасом, колиб наша суспільність лише на часочок призастановилась, задавши собі бодай крихітку труду заінтересуватися пильнійше тою справою, прийшла би до того переконання, що справді святим обовязком кождого нашого громадянина-заточенця звернути бачнійшу увагу на сей середник як хочемо підтримати і продовжати бодай в части життє-буттє нашого народу в Америці.

Щира душа українська кладе майже останню лепту на жертвенник висвободження і підмоги закріпощеного брата, що на дним знущається клятий лях в його рідній хаті, то всетаки нам Українцям, проживаючим в Америці не забувати рівночасно і за нашу дітвору, бо на ній лежить ціла будучність нашої іміґрації.

До таких громад, котрі якраз начасі звернули бачнійше око на рідну школу між иншими безперечно належить зачислити українську громаду в Ню Йорку. Правда, заслуга в тім деяких одиниць, що дивляться трохи дальше в будучність, але не меньше заслуга і родичів, котрі, зрозумівши клич і заохоту тих одиниць, зі щирим серцем і охотою стараються слати своїх дітий до рідної школи. Тож не дивниця, що коли майже кожда щиро-українська душа нюйорської громади, зрозумівши свій святий обовязок, зґрупувала всі свої діти в одну велику шкільну громаду, поділену на сім секций з пяти силами учительськими, а тимсамим дала спромогу своїм дітям до створення одної доцільної і сильної хотяй молоденької орґанізації, вона за протяг чотиромісячної праці показує дуже гарні висліди і плоди на полі освідомлення української молодежі. При тій україській школі в Ню Йорку засновано також школу музики — як гра на скрипках і фортепяні під проводом п. Г. Гуньки, і школу танців під проводом панни О. Штогрин.

Українська громада носиться з гадкою в короткій будуччині збирати фонди на закупно відповідного льокалю на школу, деб могла відбуватись реґулярна наука в анґлійській мові, маючи титул публичности.

Але я нині хочу передівсім згадати про молоденьке товариство, що заснувалось при тій школі, а то діточий хор, що складається з 60 членів, так хлопців, як і дівчат, під проводом п. Т. Онуфрика; і про школу музичну, до котрої ходить повисше сотка дітий, а яка творить дуже гарну діточу орхестру. Ті два товариства, що витворились при рідній школі за доброю волею родичів шкільних дітий а за невтомимим стараннем пароха о. Підгорецького, вже тепер за протяг короткого часу виказали дуже слідні успіхи.

Силами тих двох товариств уряджено один концерт музично-вокальний і відограно два красні представлення, котрі на причуд удачно були випроваджені. Тепер був великий публичний концерт музично-вокальний, що відбувся дня 28. січня на 237 Іст 104-тій улиці в „Юніон Сетлмент Гол", де вже українська дітвора мала нагоду написатись і перед ширшою публикою американською, і тим способом дала спромогу і чужим пізнати українську музику і пісню.

А тепер хочу кількома словами згадати за послідне представленнє, яке силами діточого хору було відогране в Українськім Народнім Домі дня 14. січня 1923 р. Се „В тінях Різдвяної ночі" сценічний твір о. Вол. Держируки.

Твір сей як начасі дуже гарно представляєсь, коли випроваджений як слід з добрим вишколеннем сил, що беруть участь в акції. Се образ з життя нашого народу з часів війни світової, який зображає вечір Рождества Христового, в котрім то часі батько, що лишивши жену і дитину, і виправившись на війну, по кількох роках тяжкої розлуки, ранений на сам святий вечір вертає домів і тим справляє велику радість своїй дитині і жені, котра вже стратила всяку надію на його поворот.

Мушу по правді ствердити, що так цілість випровадження як і гра поодиноких сил, які брали участь у відігранню сеї штуки, випали знаменито. Сльози ставали в очах присутних, коли гляділось на дівчинку 12-ти літну Анну Сівак в ролі Наді, що представляла ту страшну розпуку по причині убожества і недостатку серед лютої зими, коли хата неопалена, коли в хаті бідна знемощіла голодна і схорована мати тужить за своїм мужем та бідькаєсь і з гризоти омліває, очікуючи, чи не верне її дитина Надя, котра в лахманах в подертій одежині пійшла до сусідного села серед страшної заметілі снїжної просити хліба, бо нині Святий Вечір. Ролю свою виконала вона як правдива артистка. В хвилях трагічних, де мала зобразити той страшний біль серця, так удачно переймалась ролею зі зрозуміннем річи, що кождому здавалося, що бачить перед собою справдішню унещасливлену сироту, котрої батько, що про него не було кілька років ані чутки, згинув у війні, а воно біднятко мусить з плачем до добрих людий за жебраним хлібом ходити.

Прегарно вивязалась 10-ти літна дівчинка Стефанія Куцик в ролі Любки, сироти, котрої родичі погинули вчасі війни, а вона яко сирітка мусіла вже від дитинячих літ коротати свій вік у наймах. Її дикція, рухи, зрозумінне нещасної долі сирітки було слідно по цілий час її гри. Бездоганно відіграла ролю учительки Марія Войтович, таксамо Ольга Опеля в ролі Марійки, доні богатого хазяїна, що прийшла разом зі своїми другими подругами з ріжними дарунками, аби осолодити хвилю святого вечера бідної родини.

Добре вивязались у своїх ролях Емілія Тарнопольська, Олена Гиса, Анна Тинецька, Мирон Гнат, Хр. Козоріс, Петро Федун, Ст. Багрій, Ст. Мельник, Марія Давидів і Володимир Ганчар. Всі вони достроювались у своїх ролях до випровадження гарної цілости. Між хлопцями особливо дався пізнати яко вроджений талан артистичний Володимир Ганчар, знаменитий комік; таксамо Хр. Козоріс.

Співи вийшло також вдатно, а ніжні голоси дітий, а особливо гарні мелодії чарували неначе хор ангелів, серця слухачів. Саля Народного Дому, хотяй того дня була велика сніговиця, була виповнена по береги, бо кождий з цікавости йшов, щоб подивитись, як то дітвора вивяжесь зі своєї задачі. Присутні всі виходили з представлення вдоволені домів, а кождий був радий, що міг налюбуватись так вдатною грою дітвори і так несподівано гарним представленнєм.

Ось що може школа! Колиб не було тут української школи, не було-б тої діточої організації. Наша українська дітвора витирала би чужі кути і служилаби матеріялом для чужих. При рідній школі наші діти учаться пізнати, хто ми і чиї ми діти. Українська ідея, защеплена змалку в молодечі серця, виплекає ідеальне поколінне, котре ніколи не позабуде свого; але буде завсіди нести високо прапор свій і дорожити та любити Україну.

Честь і слава тим, що таку школу зорганізували; подяка і призананнє тим, що трудяться коло української дітвори.

Громадяни, Українці Ню Йорку! Підпирайте рідну школу, а поможете своїм дітям остатись тим, чим були їх батьки і влиєте в їх серцях любов до старого краю, до рідної культури і до Вас!

Нюйорчанин.

ЧОМУ РОБІТНИКИ ЛЮБЛЯТЬ БРІДЖПОРТ.

ВЕЛИКА РІЖНОРОДНІСТЬ ФАБРИК. — ЗДОРОВЕ МІСЦЕ. — ДОБРІ МЕШКАЛЬНІ ОБСТАВИНИ. — ПАРКИ. — ОДНА ТРЕТА ЛЮДНОСТИ ЧУЖИНЕЦЬКОГО РОДУ, ТЕ ВСЕ ТІШИТЬ НОВОПРИХОДЦІВ.

Від нашого кореспондента.

Бріджпорт, 29. січня.

В ряді статий ми подали промислові обставини в Бріджпорт. В сих статтях обговорювалося вигоди сего промислового міста з ріжних поглядів. За кождим разом ми прийшли, здається, без сумніву до повного заключення, що не тільки добробут завитав наново в Бріджпорт, але і обставини там такі, які дають життю і працюючим в Бріджпорт приємність і нагоду.

Ми будемо слідили дальше за обставинами промислу і життя в сім інтереснім місті, а на тепер хочемо скристалізувати для читателя результати з дотеперішного доходження. Шукаючи за відповідю на питанне „Чому промислові робітники люблять Бріджпорт як місце жити в нім", знайдемо, що там є богато причин з котрих слідуючі суть можливо найважнійші по зарібках:

1.—Бріджпорт є знаний цілому світу з його великої ріжнородности в промислі, з більше як 150 фабриками. Він дає більшу ріжноманітність промислову як котренебудь місто в Злучених Державах. Се значить: праця для всіх членів родини вишколених в ріжних фахах. Се значить, менше ризика за безробітте яке трафляється в містах де є лишень одна галузь промислу. Бріджпорт є одинокий вільний від страйків та біди підчас примусового пружняцтва. Воно тішиться ліберальними правами відшкодовань в Конектікат, в порівнанню других стейтів; а в декотрих фабриках асекурація плачена фабрикантами є великим добродійством для родин робітників в разі смерти.

2.—Осідок міста є дуже сприяючий. Тільки 60 миль з Ню Йорку, що є досить близько для ріжноманітности світового центра без всяких трудностий та дорожного життя.

3.—Бріджпорт тішиться обставинами помешкальними які рівнаються з котрими небудь фабричним містом в Америці, а се: одно і дво родинні доми як також апартаменти з ідеальними місцями на передмістях для будови нових домів.

4.—Де є місто, котрого морські береги милями довгі, суть зарезервовані для розривок і відпочинку кождого міщанина, вмісто забудовані фабриками або домами богачів або в инший спосіб під приватною контролею? Признанне публики з вдоволення в Seaside Парку видно з тисячів народу, котрі вживають чи, то купелий чи проходів; гри в пилку, в мяч, ґімнастики, забав та воження на лижвах.

Beardsley Парк є таксамо гарний з инших сторін, з його маленькими лісками, прогалинами, річками, озерами, домами квітів, площами на гри в мяча та площами на пікніки. Pleasure Beach, яка належить також до міста, є в літі одним з найліпших парків для забав, лишень 15 мінут бовтом від міста. Там є сім менших містицьких парків, майже всі заосмотрені площами для забав або площами для концертових музик. Fairchild Memorial і Beechwood Парки які тепер знаходяться в стадії викінчення, додадуть богато паркового простору, як також поширять розривкові місця істнуючі до тепер.

5.—В публичнім здоровлю і санітарности Бріджпорт стоїть високо між містами в Злучених Державах. Тринайцять клінік дає даром медичну і хірурґічну поміч бідним в будинку Welfare, який має бути одним з найгарнійших того рода в краю. Містицькі доглядачки, відвідуючі і містицькі санітарні інспектори враз-враз наглядають над школами, домами і будинками промислу та гандлю. Протягом богато літ Бріджпорт стояв на першім, другім або третім місци в краю, щодо чистоти його води, опертій на пробах тифусового доходження.

6.—Склепи відповідаючі всім потребам суть доступно розміщені, а сусідні склепи в усіх частях міста достарчаючих денних віктуалів.

7.—34 публичні школи, три висші школи дають освіту дітям щодня. Вечірні вільні курси отворені для дорослих, котрі працюють в день. Наука звання для хлопців, домашного знання і шиття для дівчат провадиться в додатку звичайної науки для обох полів. Місцева вільна школа фаху вишколює молодих хлопців і дівчат до ріжних фахів і технічних робіт.

8.—Публична Бібліотека з її шістьма відділами розміщених приступно для читачів в цілім місті, має циркуляцію сягаючу майже мілион томів річно.

9.—Богато театрів, включаючи два нові, з якими гордиться місто, дають представлення, рухомі образки, та другі ріжнородні вистави першої кляси. В театрах сих міститься разом около 30.000 сиджень. В літі павільони для танців, купання та другі приряди для розривок які назходяться на виспах і поза містом.

10.—Майже всі европейські народности суть репрезентовані між проживаючими в місті, так що які-б не були традиції або домашні звичаї нових приходців, вони певно знайдуть свої круги, богато з яких позаводжували свої школи, церкви і товариства. Майже одна трета людности є чужинці.

З КОЛЯДИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ

(Допись).

Братство св. Юрія в Джамейці, Н. Й., ухвалило піти сего року з колядою на допомогу Рідному Краєви. Пішли колядувати: Михайло Претика, Никола Париляк, Теодор Білоус, Петро Білоус, Михайло Білоус, Матвій Костишин, Лукаш Ковальчук, Йосиф Кужда і Іван Микитин.

По правді кажучи не у всіх хатах принимали колядників як треба. Деякі не то, що не дали жертви, але не знайшли навіть доброго слова для тих, що трудяться для бідних сиріт, українських героїв та для допомоги боротьби о визволення галицької землі. Але були і добрі люде, які не пожалували своїх лент ще й тим разом. Завдяки їх жертволюбивости зібрано 61 дол., які вислано на загальне бажання жертвуючих до української Місії у Вашінґтоні на Фонд Негайної Допомоги.

Колядники.

ПАРА Й ЇЇ СИЛА.

Вода у вигляді пари має дивовижну прикмету, якої люди довго не помічали. Як і всякий ґаз, пара дуже пружиниста, себ-то частинки її намагаються одірватися одна від одної й розлетітись у ріжні сторони. Коли гріти воду в закритім з усіх боків чавуні, то частинки тої пари, що утвориться від сього, будуть з такою силою розлітатися в ріжні сторони і давити на стінки чавуна, що здолають розірвати його, коли не дати їм виходу. Зауваживши таку силу пари, люди почали використовувати її. І от, поволеньки, замісць кінних підвод, що так нешвидко пересовувалися довгими дорогами, замісць караванів з навантажених верблюдів, побігли по сталевих шинах з кінця в кінець по світу поїзди, в які запряжено вже не коний чи там верблюдів, а дужих і бистрих робітників — зелізниць. Закрутилися на фабриках колеса, попливли по воді пароплави — все се силою пари... Люди придбали нового чудового робітника, куди сильнішого за всіх перших, а ко того ще й дуже слухняного.

АСТРОНОМІЧНІ ЦИФРИ БУДЖЕТОВОГО ДЕФІЦИТУ

Під таким наголовком доносить „Слово польске": В соймових кругах говорять, що буджетовий прелімінар, вироблений димісіонованим міністром скарбу Ястшембским на перший квартал 1923 р. передбачує видатків на суму ок. 600 міліярдів а доходів лише на половину цієї суми. Передбачувати ото-ж треба, що довг держави в Польській Крайовій Касі Пожичковій, який тепер виносить поверх 600 міліярдів за один тільки перший квартал ц. р. виросте на 900 міліярдів. А що видатки обчислено по цінам з грудня 1922, сподіватися треба ще більшого дефіциту, Слід пригадати, що приймаючи теку міністра скарбу Ястшембскі застав 200 міліярдів довгу держави. Сойм уповажнив його збільшити цей довг до 370 міліярдів. Значить Ястшембскі задовжив державу за кілька місяців свого урядування майже на стільки, скільки задовжили її всі попередні міністри скарбу. Не диво, що подався тепер до димісії!

ВУГІЛЬНА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Як відомо, в осени минулого року американським правительством була настановлена окрема комісія задля „провірення фактів" що до продукції й ужитку вугля в Злучених Державах. акти ті мали-б потім послужити за основу для полагодження тої неустанної кризи, яку від довшого часу переживає американська вугільна промисловість. В своїм першім звідомленню та федеральна Вугільна Комісія стверджує, між иншим, слідуючі факти.

Вугільна промисловість обіймає на ділі три тісно звязані й зависимі одна від одної індустрії: вуглекопство, транспорт і роспродаж вугля. Що до числа робітників, то вуглкопство — після транспорту і хліборобства — стоїть на третім місци між американськими індустріями. Яких три четверти міліона робітників працює при добуванню вугля, з того 90 процент під землею. В вуглекопстві інвестовано приблизно 2,330 міліонів долярів капіталу, з того 430 міліонів в антрацитових копалнях, а 1,900 міліонів в бітумінових. В антрацитовій індустрії капітал сконцентрований в небогатьох руках. Усіх продуцентів антрациту є 174. Поміж ними вісьмох має під своїм контролем 70 процент всеї антрацитової продукції. Продуцентів лягкого вугля є більш як 6,000; вони мають під своїм зарядом 9,000 вугільних шахт. Мягке (бітумінове) вуглє зуживається в такім відношенню: на зелізницях 28 процент, в промислі 25, на кокс 15, на домашне топливо 10, при виборі заліза і стали 7, в публичнім господарстві (газ, електрика і т. и.) 7, на експорт 4, в копальнях 2 процент. Сто-вісімдесять зелізниць забирає вугля з копалень і розвозить його по Америці. Так як найбільш вугля споживають власне зелізниці і так як, з другого боку зелізниці все вуглє перевозять (воно творить цілу третину всего краму транспортованого на американських зелізницях), то й справа транспорту єсть одною з головних проблем американської вугільної промисловости. Врешті третя важна проблема — се справа розділу і розпродажи. Кілька-сот гуртових купців купує вуглє гуртом та продає його яким 3,500 середним посередникам по всій Америці; до того треба ще долічити яких 38,000 дрібних торговців, через яких руки переходить вуглє, поки дістанеться до окремого консумента.

Причин тих вугільних кріз, які періодично повтаряються від 1916-го року і дають себе чути недостачою й дорожнечою вугля, є скільки. Нема сумніву що два рази до заострення тої кризи причинилися страйки, все одно, яка їх причина і хто завинив. Другою причиною недостачі й високих цін вугля є транспортові трудноші, викликані неправильністю продукції, яка часами не має вугля для перевозу, а часами постарчає його стільки, що не стає вагонів. І врешті основною причиною вугільних кріз є ндамірний розвій американської вугільної промисловости, яка відкрила більш копалень і зайняла більш робітників як того вимагають потреби краю. Наслідком того надмірного розвою є в першій лінії хронічне безробіттє. Навіть в час найбільшого попиту на вугле майнери не потребують весь час працювати, щоб його достарчити. В 1920-ім році, коли вугля треба було виїмково богато, вуглекопи працювали пересічно ли 220 днів в році, в 1921-ім році, коли попит зменшився, лиш 149. Хоч Америка не може зужити на рік більше як 579,000.000 тон мягкого (бітумінового) вугля, копальні в своїм теперішнім стані можуть продукувати більш як 800,000.000 тон. Розуміється кошта удержання тої понад потребу розвиненої індустрії та інвестованого в ній капіталу підносять ціну вугля і відбиваються на купуючій публиці. Таким способом пояснюється те куріозне зявище, що, так сказати, надмір вугля спричиняє його недостачу і високі ціни.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФРАНЦІЯ ОРГАНІЗУЄ ПОЛЬСЬКУ ФЛЬОТУ

„Слово польске" доносить: На пропозицію польського уряду французьке міністерство маринарки рішило вислати до Варшави місію, зложену з морських старшин із нотою зорганізування польської военної фльоти.

38.000 СТРАЙКУЮЧИХ В ЛОДЗІ

Під теперішню пору в текстильному промислі в Лодзі настала кріза, яка потягла за собою страйк 38.000 робітників.

Трагічний випадок в Галичині.

Нам доносять про такий трагічний випадок, який стався в четвер 4. січня ц. р. Український Інвалід Василь Майброда з Голоска поїхав у четвер 4. січня на фірманку до Кристинополя. Вертаючи до дому, хотів напоїти в Бузі коні. І віхав у таке місце, що коні враз з возом пішли в воду і потопилися. Утопився також Василь Майброда, якого й досі ще не віднайдено. Коні з возом вже віднайдено і витягнено з води. Небіщик служив при українськім війску і в бою під Тернополем стратив ліву руку. Це було мабуть також причиною, що він одною рукою не зміг вирятуватися з води.

БЕЗРОБІТТЯ В РОСІЇ

„Красная Ґазета" пише: Безробіття не зменшується, а зростає. В цілій совітській Росії нараховується кругло 420 тис. безробітних. З цього числа на Петербурґ припадає понад 70 тис. По безробіттю Петербурґ йде на чолі цілої совітської Росії. Причину цього загрожуючого зявища треба шукати не тільки в обективних умовах: перехід до нової економічної політики, скорочення штатів, піднесення продукційности праці робітників, але й в субєктивних: невдала постановка роботи нашої біржі праці, неурозпреділити і використати безробітних шляхом організації продукційних і трудових спілок, громадських робіт і инших заходів.

ПРОВІНЦІЇ РІШАЮТЬ ПРО ІМІҐРАЦІЮ

Канадійські Манітобський міністер фінансів, Дост. Ф. М. Блек, повернувши з Отава з конференції в справі іміґрації, оповістив, що конференція дійшла до такої розвязки іміґраційного питання: Провідції мають повідомити федеральне правительство, скільки, яких і звідки хочуть іміґрантів, а федеральне правительство дозволить їм вступ. По своїм приїзді іміґранти мають бути під доглядом провінції, але Домінія має покрити кошт нагляду.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ